

GM

REVIJA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE
L 11 / ST 7 / PONATTIS / 20 8. 1982

GLASBENI BAROK DELOVNI LISTI

DELOVNI LIST A

Uvod

Tema letošnjega kviza Glasbene mladine Slovenije je GLASBENI BAROK. V treh šolskih urah boste poslušali dela ustvarjalcev te dobe in ob tem spoznali različne glasbene oblike in instrumentalne zasedbe, značilne za to dobo. V vseh treh urah boste poleg delovnih listov uporabljali tudi tematsko številko revije GM Glasbeni barok.

1. Kaj pomeni beseda barok? **OBKROŽI PRAVILEN ODGOVOR!**

- Stilno obdobje, v katerem sta čustveno izražanje in miselnost enakovredno zastopana.
- Obdobje v zgodovini umetnostnega izražanja, ki časovno sovпада s 17. stol. in velikim delom 18. stol.
- Stilno obdobje zahodne glasbene kulture, ki zajema čas 15. stol. in ima začetke v Italiji.

2. V času baroka je glasba doživela velik razvoj. V glasbeni zgodovini ga delimo na tri manjša časovna obdobja: zgodnji, visoki ali srednji in pozni barok. Vsakemu obdobju **PRIPIŠI ČASOVNO OMEJITEV IN NAJVAŽNEJŠE SKLADATELJE:**

- zgodnji barok:
- visoki ali srednji barok:
- pozni barok:

(Pomagaj si z revijo GM, str. 3–7!)

3. posnetek A9

Poslušamo motet „O quam pulchra est amica mia“, ki ga je napisal skladatelj Izak Poš. V tem motetu se izmenjujeta dve kompozicijski tehniki: homofona in imitacijska. **OB POSLUŠANJU UGOTOVI**, koliko glasov nastopa v zboru in **OBKROŽI PRAVILEN ODGOVOR:**

- dva,
- trije,
- štirje.

3.a V slovarčku revije GM **PREBERI** podatke o skladatelju Izaku Pošu in **NAPIŠI NASLOV ZBIRKE** (tretje po vrsti), iz katere je motet, ki smo ga poslušali

4. posnetek A2

Poslušamo še en zgodnjebaročni motet. Napisan je za tenor in bas s spremljavo continua, ki je na posnetku žal klavir. Na strani 5 v reviji GM **PREBERI**, kaj je basso continuo (generalni bas) in kako so ga zapisovali, ter **NAPIŠI INSTRUMENTE**, ki so ga navadno izvajali:

- en basovski instrument:
- en akordni instrument:

V glasbenem slovarčku revije GM **PREBERI** podatke o skladatelju Ivanu Lukačiču, ki je avtor moteta, katerega smo poslušali!

5. posnetek A5

Poslušamo skladbo angleškega skladatelja Johna Dowlanda za instrument, ki je bil približljivo glasbilo domačega muziciranja. Virtuozni tega instrumenta so bili doma predvsem v Angliji. **NAPIŠI**, za kateri instrument gre! (Odgovor boš našel v reviji GM, str. 10)

5.a Na straneh 19 in 20 v reviji GM preberi poglavje o instrumentalni praksi v baroku! **PRIPIŠI IMENA INSTRUMENTOV**, ki ob spodaj naštetih manjkajo, a so nastopali v baročni glasbi!

Violina, viola, violončelo, blokflavta, oboa, fagot, trobenta, rog, lutnja, instrumenti s tipkami: orgle, klavičembalo, klavikord,

6. Na strani 20 v reviji GM **POIŠČI** in **NAPIŠI ODGOVORE** na našeta vprašanja:

- Kateri orkester je osnovni baročni orkester? ...
- Koliko glasbenikov je sestavljalo ta orkester? ...
- Katera glasbila so dodajali godalnemu orkestru za slovesne priložnosti?
- Kdaj so uporabljali več trobil in pihal?

7. posnetek C1

Poslušamo dva odlomka iz znane suite Georga Friedricha Haendla „Glasba na vodi“. Suita je namenjena orkestru z dvema oboama, godali, fagotom in continuum, z dodanima rogovoma. **NAPIŠI**, za katera dva stavka gre! (Pomagaj si z notnim primerom!)

8. Vsako baročno instrumentalno skupino je načeloma podpiral generalni bas (basso continuo). Izvajali so ga z enim akordnim instrumentom in z enim ali več nizkimi godali (violončelo, viola da gamba, violone). Kje so uporabljali za generalni bas čembalo in kje orgle?

POVEŽI PRAVILNE ODGOVORE!

čembalo
orgle

v cerkvi
v gledališču, v javnem in zasebnem muziciranju

Fotografiral LADO JAKŠA

DELOVNI LIST B

Uvod

Ob poslušanju posnetkov se bomo ustavili pri GLASBENIH OBLIKAH, ki so jih uporabljali v baročni dobi.

1. posnetek A 6

Baročna sonata se je razvila iz poznorenesančnih instrumentalnih skladb, ki so jih skladatelji po vzorih vokalnih kompozicij pisali za izvajanje na instrumentih (canzona da sonar). Poslušajmo primer take enostavne sonate! V partituri ima 10 glasov, ki so zasedeni s trobili, godali in continuo. **NAPIŠI SKLADATELJA** te Sonate a 10 in **NJEGOVO NARODNOST!** (Pomagaj si z revijo GM, str. 13)

2. Na strani 13 v reviji GM POIŠČI IN NAPIŠI ODGOVORE na naslednja vprašanja:

- kateri dve obliki sonate sta se razvili v baroku?
- kaj je trio sonata?
- kdo so najvidnejši avtorji solo-sonat?

3. Baročna suita je večstavčna skladba, v kateri si sledijo stavki plesne narave. Na strani 13 v reviji GM **PREBERI**, katere stavke vsebuje baročna suita in **NAPIŠI** njihova imena:

3. posnetek B 3

Slovenski skladatelj Janez Krstnik Dolar je avtor suite Baletti, iz katere smo poslušali 3 odlomke. Iz notnega primera **UGOTOVI**, za katere stavke gre! Med naštetimi stavki **PODČRTAJ** imena stavkov, ki si jihlišal, in jim **PRIPIŠI** ustrezne taktovske načine:

- preludij
 allemanda
 kuranta
 sarabanda
 gigue

4. posnetek B 5

Suite francoskega skladatelja Francois Couperina so nove po obliki in vsebini. Poslušajmo dva stavka iz njegove Suite št. 24 v A duru z naslovom Stari gospodje in Mladi gospodje! V slovarju revije GM **PREBERI**, v čem je značilnost oziroma novost njihovih suit! V čem se kaže „programska“ narava poslušanih stavkov? **PODČRTAJ** ustrezne izraze!
 Prvi stavek: žalosten, slovesen, počasen
 Drugi stavek: vesel, lahkoten, živahen

5. Utemeljitelj glasbene oblike concerto grosso je Arcangelo Corelli. **PREBERI** na strani 15 v reviji GM, kakšna je bila ta oblika, in **NAPIŠI**, iz česa izvira celotno muzikalno dogajanje concerto grossa!

6. posnetek C 2

Poslušaj odlomek iz Haendlovega Concerta grossa v A duru in **OBKROŽI IZVAJALCE CONCERTINA**:

- violina
- flavta
- orgle
- čembalo
- violončelo

7. posnetek E 2

Tudi solistični koncert je italijanskega izvora. Že okrog leta 1700 se uveljavi tristavčni (hitro-počasno-hitro). Baročni solistični koncert je razvil do viška Benečan Antonio Vivaldi. Iz njegovih koncertov Letni časi poslušamo odlomek iz prvega koncerta.

ODGOVORI na vprašanja:

- Kateri instrument in skupina instrumentov ga izvaja?
- V kakšnih tonovskih načinih nastopa uvodna tema? (Pomagaj si z not. primerom)

8. **OBKROŽI** pravilna odgovora:

Preludij je:

- uvod k operi
- uvodna točka h kakšni drugi skladbi, največkrat fugi
- sklepna glasba

Fuga je:

- posnemanje (imitacija) melodije (teme) enega glasu v drugem glasu
- večglasna skladba, v kateri glasovi dosledno posnemajo (imitirajo) melodijo prvega glasu
- kontrapunktična oblika, sloni na imitaciji in razvijanju teme po določenih pravilih

(Pomagaj si z revijo GM, str. 18)

9. posnetek A 10

Poslušamo arijo, ki je edini ohranjeni odlomek sicer izgubljene opere. Njen skladatelj je eden najpomembnejših skladateljev zgodnjega baroka. Rodil se je v Cremoni, njegova prva dela so moteti in madrigali. Njegova prva opera je Orfej. Ta skladatelj je dal prvim suhoparnim operam več zagona.

NAPIŠI:

- ime skladatelja
- naslov opere
- naslov arije

(Pomagaj si z revijo GM, str. 20/21)

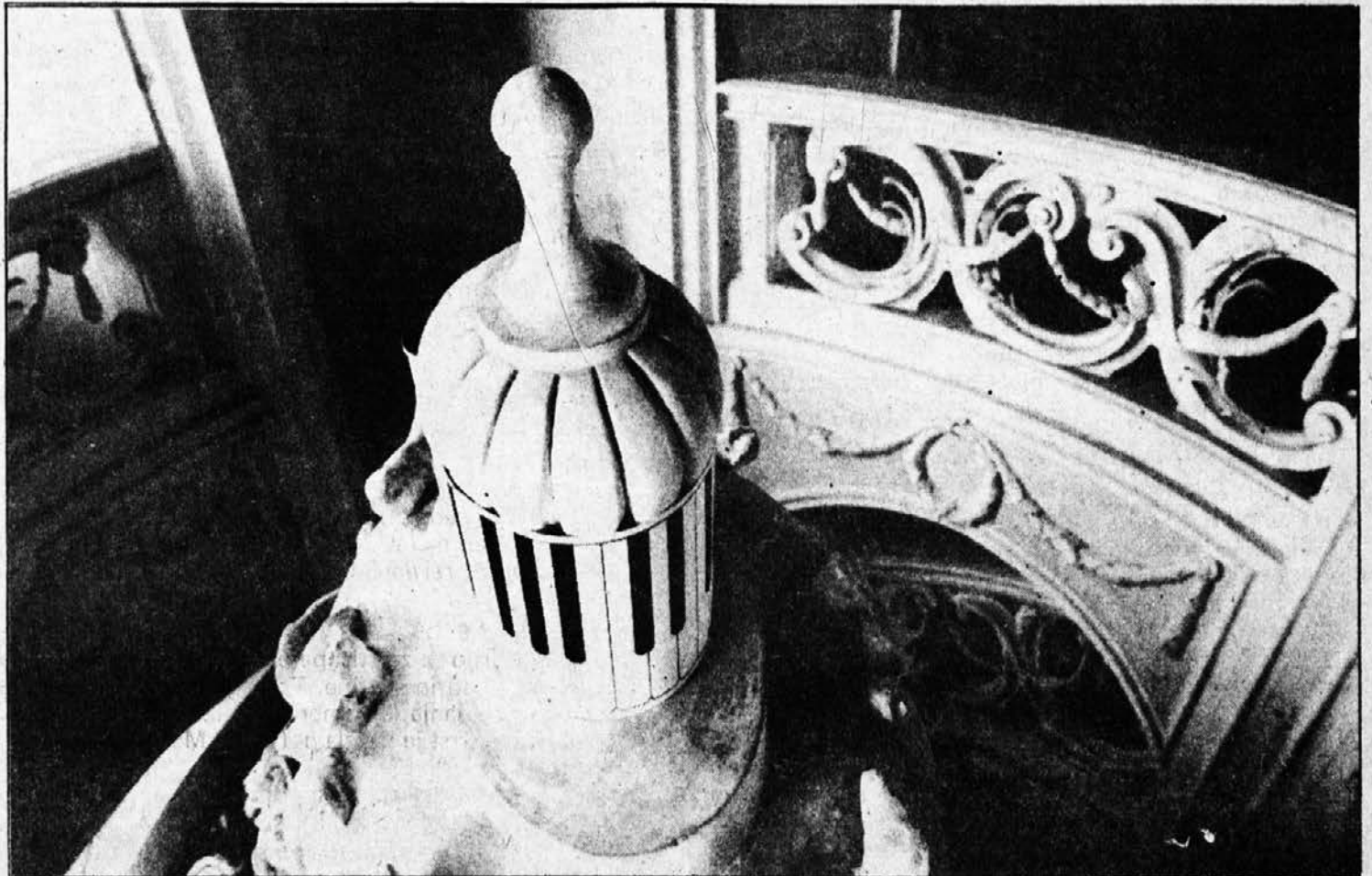
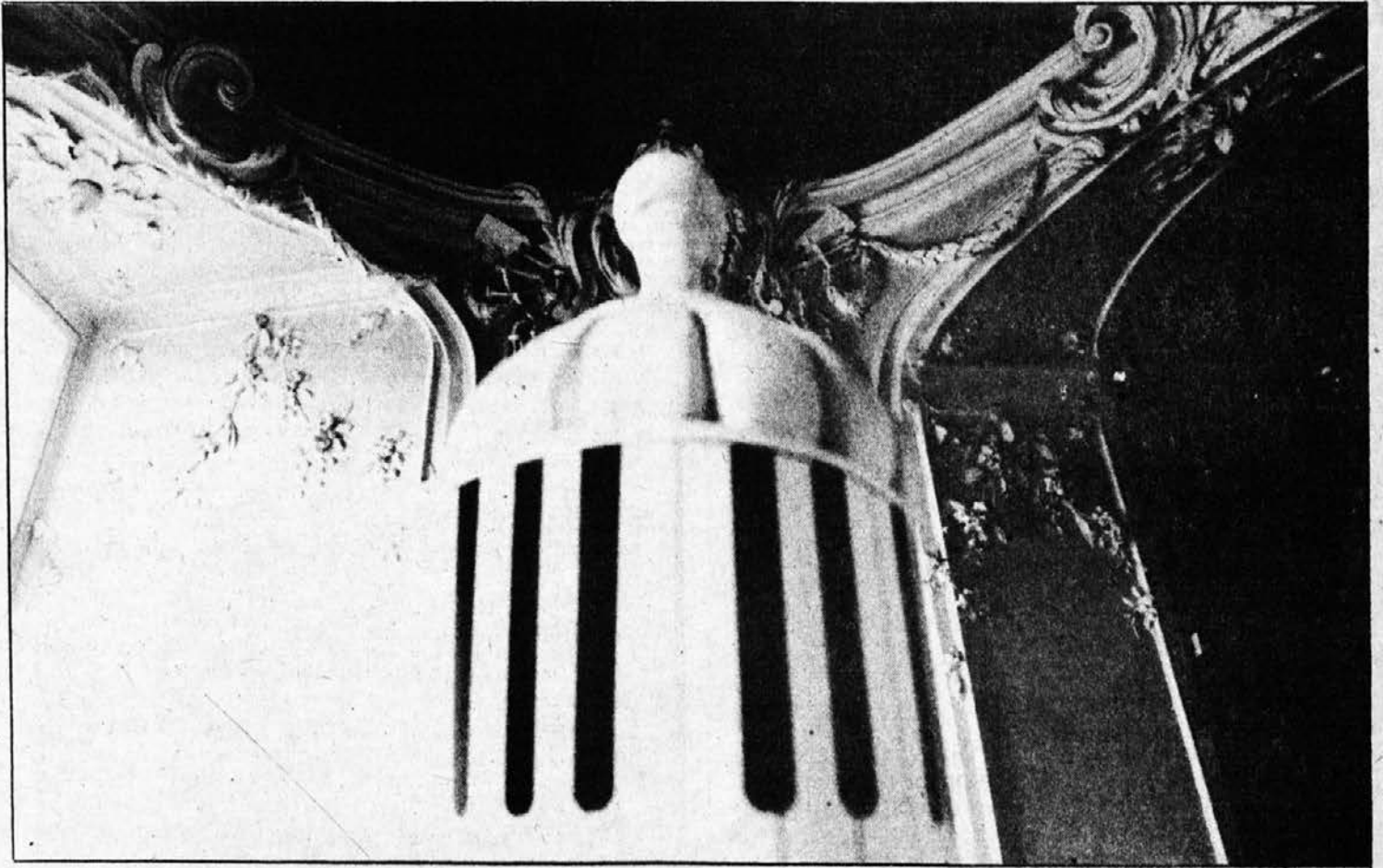
10. posnetek B 6

Poslušaj arijo iz zvrsti opere, ki do danes ni izgubila neposrednosti in svežine. To zvrst odlikujejo živahna odrska dogajanja, ansambelski prizori, dueti, terceti. Ta operna zvrst je kazala pot operi Mozartovega časa.

NAPIŠI:

- za katero operno zvrst gre?
- kdo je avtor arije, ki jo poslušajš?

(Pomagaj si z revijo GM, str. 17)

DELOVNI LIST C

Uvod

Naše skupno seznanjanje z barokom bomo danes zaključili z najvažnejšimi **USTVARJALCI** tega obdobja in njihovimi **DELI**.

1. posnetek A 7

Eden najpomembnejših skladateljev zgodnjega baroka je bil Claudio Monteverdi. Pisal je madrigale, cerkveno glasbo, s posebno zavzetostjo pa se je loteval oper. Poslušajmo enega najbolj dramatičnih odlomkov iz njegove opere Orfej, v katerem skladatelj polno razvije tip zanesenega recitativnega sloga in ga obogati s psihološkimi potezami junakov.

a) **PODCRTAJ** glasove, ki nastopajo solistično:

- a) sopran
- b) tenor
- c) alt
- d) bas

b) **NAPIŠI** oba izvajalca odlomka, ki je napisan v reviji GM na str. 4!

2. posnetek B 4

Jean Baptiste Lully je bil najslavnejši francoski skladatelj 17. stoletja. Veliko je prispeval predvsem h glasbi za balet, k utemeljitvi uverture in recitativnega stila v operi, ki izhaja iz zakonitosti francoskega jezika. Naslov ciklične skladbe, katere odlomek bomo poslušali, je „Kraljevi glasbeniki“.

NAPIŠI, kako se imenuje ta glasbena oblika poznega baroka!

(Pomagaj si z revijo GM, str. 19)

3. posnetek B 3

Skladatelj naslednjega odlomka se je rodil v Kamniku. Pisal je vokalno-instrumentalno glasbo za cerkvene potrebe, pa tudi čisto instrumentalno glasbo. Njegove skladbe so izvajali po vsej Avstriji, na Češkem in celo v Nemčiji.

NAPIŠI:

- a) Za katerega skladatelja gre?
- b) Kateri stavek iz njegovega baletnega cikla poslušamo?

(Pomagaj si z revijo GM, str. 22 in notnim primerom)

4. posnetek C 1

Georg Friedrich Haendel je poleg Johanna Sebastiana Bacha najpomembnejši baročni skladatelj in eden redkih skladateljev, ki po smrti niso prišli v pozabo. Poslušaj odlomek iz njegove znamenite Glasbe na vodi in **NAPIŠI**, za katero glasbeno obliko gre! (Pomagaj si z notnim primerom)

5. posnetek C 4

V Hamburgu je bil Haendel violinist, čembalist in kapelnik opernega gledališča. Tu je ustvaril štiri nemške opere. Tudi v Angliji je kasneje uveljavil oblike opere serie, ustvaril je več kot 30 oper.

POSLUŠAJ odlomek iz njegove danes najbolj znane opere in **NAPIŠI**:

- a) Za kakšen odlomek gre?
- b) Iz katere opere je ta odlomek?

(Pomagaj si z revijo GM, str. 25)

6. Glasbena oblika oratorij se je pojavila že na začetku baroka. Pri tej kompozicijski zvrsti ne gre za en sam, enoten pojav. Na strani 16 v reviji GM **PREBERI** o nastanku oratorija in **NAPIŠI** katera dva skladatelja sta dosegla višek ustvarjanja na tem področju!

7. posnetek F 3

Naslednji odlomek je iz Pasijona po Janezu, J. S. Bacha.

NAPIŠI,

kako imenujemo tak način petja!

8. posnetek F 3

Tudi naslednji odlomek—arija — je iz Bachovega Pasijona po Janezu.

OBKROŽI izvajalce tega odlomka!

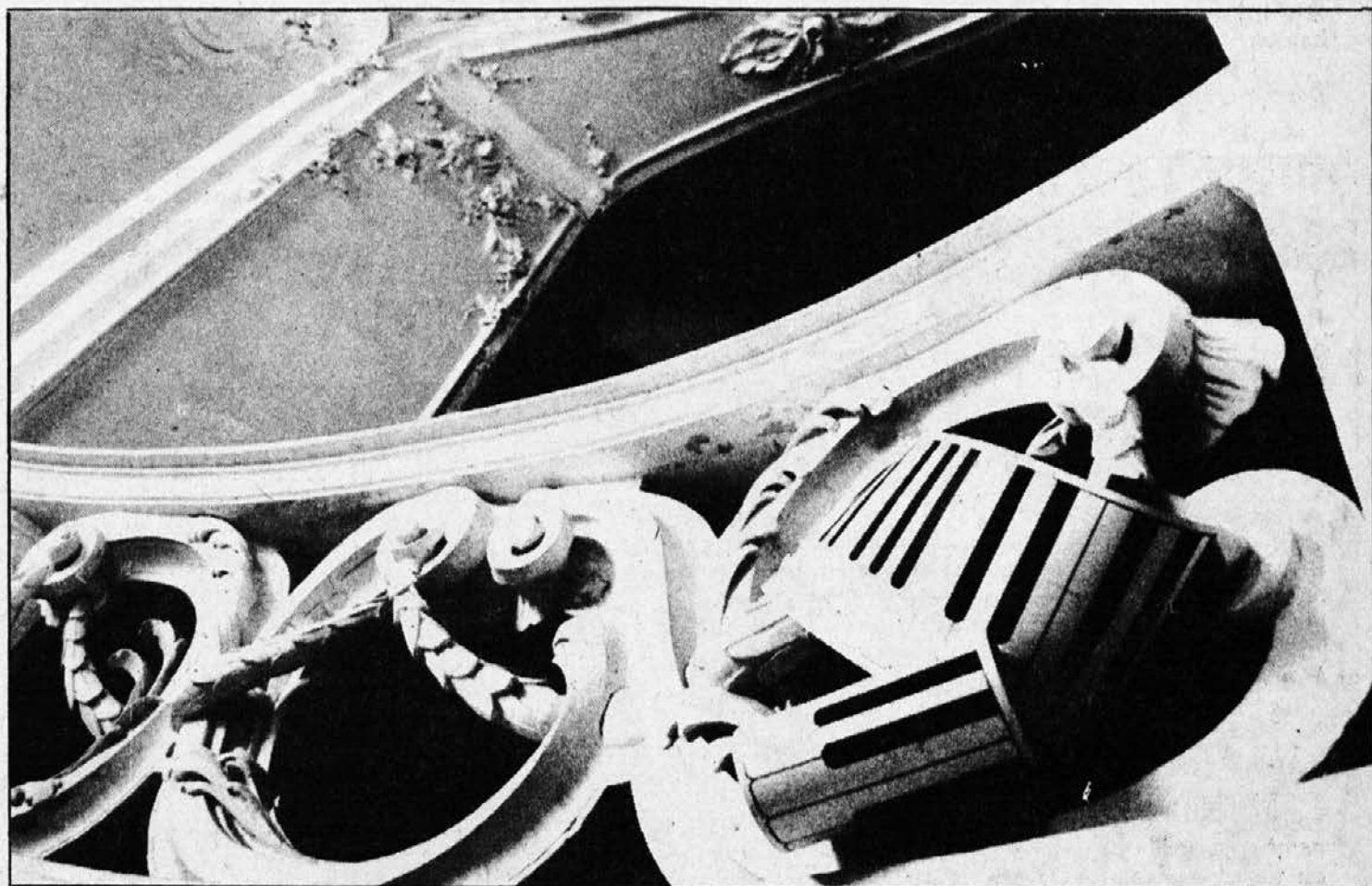
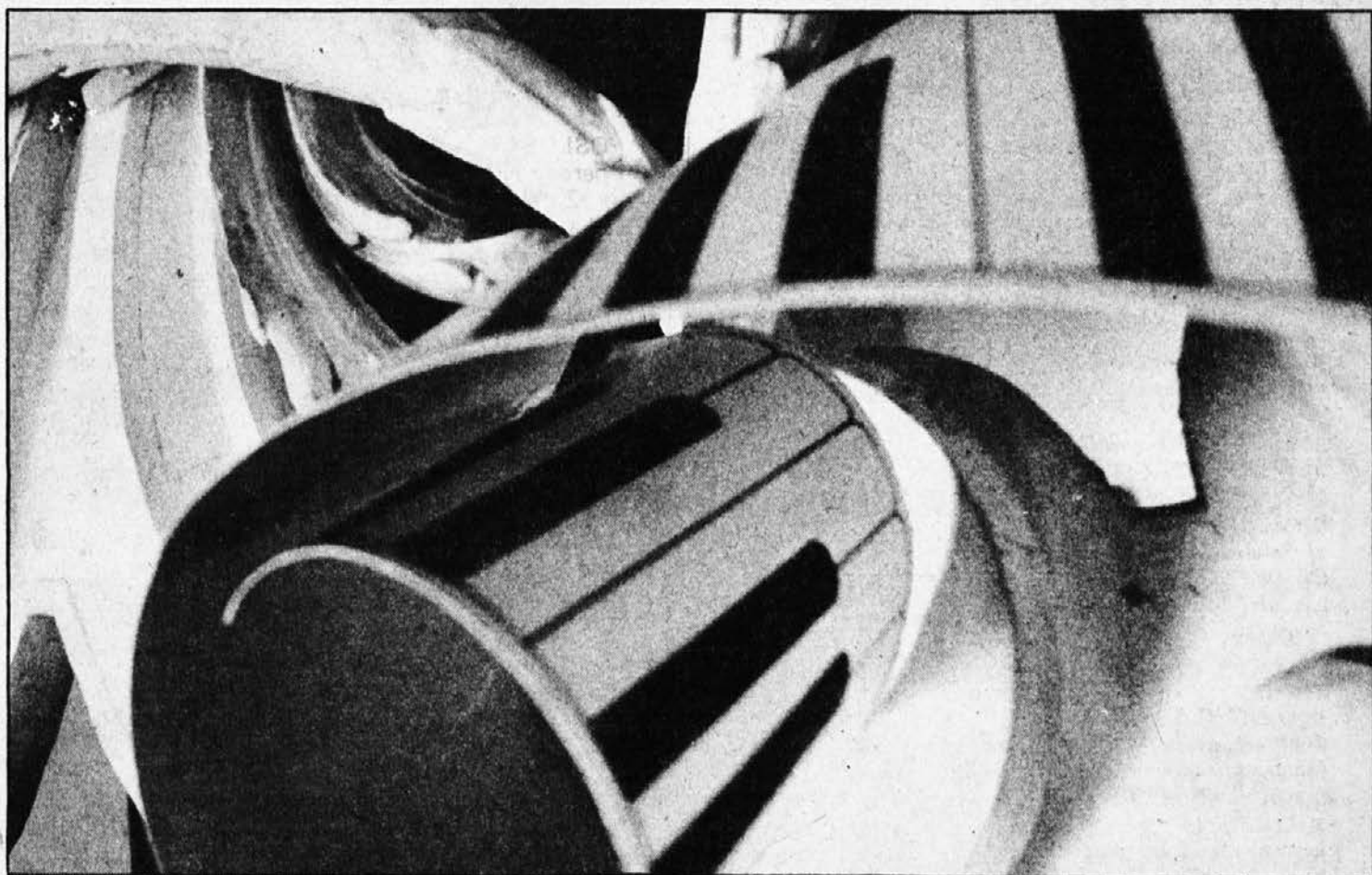
- a) alt solo
- b) sopran solo
- c) viola da gamba solo
- d) continuo
- e) orgle

9. posnetek F 2

Baročna kantata se je razvila iz italijanske zgodnje-baročne vokalne glasbe za solistične pevce in generalni bas. Tudi tu sta se pojavila arija in recitativ. **POSLUŠAJ** odlomek iz Bachove Kantate št. 11 in **NAPIŠI INSTRUMENTE**, ki poleg godal uvajajo in spremljajo zbor!

10. Katera dva skladatelja sta se rodila leta 1685?

ZAPIŠI njuni imeni in rojstni mesti!

NOTNI PRIMERI

① **Posnetek A 10**
 La scia - te mi mo - ri - re. la - scia - te mi mo - ri - re...

② **Posnetek B 2**
 When I am laid, am laid in earth
 bas

③ **Allemanda Posnetek B 3**

Sarabanda

Gigue

④ **Uvertura: uvod Posnetek C 1**

Hitri del

Arija

Menuet

Bouree

⑤ **a) tema ripiena Posnetek D 3**

b) tema concertina

⑥ **Posnetek D 3**

⑦ **Posnetek D 3**

⑧ **Posnetek D 3**

⑨ **Fuga Posnetek D 5**

⑩ **Posnetek E 2**

⑪ **Posnetek F 3**

alt
 Es ist voll - bracht, es ist voll - bracht

